

Наставництво – це добровільна безоплатна діяльність наставника з надання дитині, яка проживає у закладі інституційного догляду індивідуальної підтримки та допомоги, насамперед у підготовці до самостійного життя.

Наставник – це турботливий дорослий друг, який стає для дитини чи підлітка значущою людиною, яка хоче і може присвячувати їй свій час, знання та сили. Хто готовий на безоплатній основі протягом 1-2 років і більше індивідуально допомагати та підтримувати дитину з інтернатного закладу, розвивати у неї навички самостійного життя, ділитись своїм власним досвідом.

Підготовка до самостійного життя означає, що якщо у закладі проживають діти, які скоро будуть його закінчувати, то наставництвом необхідно охопити в першу чергу їх, щоб вони могли дати собі раду у житті. Це і допомога у доборі місця роботи з урахуванням професії; набуття вмінь і комунікативних навичок (спілкування, орієнтації на ринку праці тощо); пошук можливих шляхів підвищення кваліфікації; досягнення домовленості з роботодавцями щодо створення належних умов трудової адаптації та можливого додаткового навчання на робочому місці тощо. реалізації прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на житло (оформлення документів на отримання житла); перенавчання або перекваліфікація; надання допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних зі станом здоров'я. Адже для таких дітей ці питання дуже важливі та складні. І їх безсумнівно необхідна допомога кваліфікованих спеціалістів які готові допомогти.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» № 2342 IV від 13 січня 2005 р.
2. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми і молоддю» № 2558 III від 21 червня 2001 р.
3. Державний стандарт соціальної послуги соціальної інтеграції випускників інтернатних закладів (установ) (наказ Мінсоцполітики від 26.09.2016 № 1067, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19.10.2016 р. за № 1367/29497). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1367-16#Text>

Знобей О. В.,

викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка,
(м. Суми, Україна)

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

На сьогодні процес формування толерантності майбутніх соціальних працівників набуває особливої актуальності. Це пов'язано з роботою в умовах полікультурного середовища та доволі розгалуженою інфраструктурою професійної діяльності соціального працівника, яка включає: соціальні служби підприємств, організацій і установ, громадських організацій, органів внутрішніх справ, військових частин; різні благодійні фонди організацій, банків, комерційних структур; спеціалізовані установи; служби муніципальних органів; служби дозвілля; валеологічні і медичні служби тощо.

З огляду на зазначене, клієнтами соціального працівника є: діти і сім'ї; особи похилого віку; хворі люди; люди з функціональними обмеженнями; особи, залежні від психоактивних речовин; особи, які знаходяться в умовах соціальної ізоляції; особи, які живуть з ВІЛ/СНІДом; іммігранти, якими є представники різних етнічних груп тощо. Також, в структурі клієнтської бази соціального працівника значне місце посідають представники кризових верств населення, соціалізація яких відбувається з порушеннями. Останні

впливають, в першу чергу, на ціннісні настанови особистості у спілкуванні, надаючи йому агресивності і відсутності здатності до терпимості.

Зважаючи на обширний спектр установ та клієнтів, з якими може працювати фахівець в області соціальної роботи, одним із завдань вищого навчального закладу освіти є формування у майбутніх соціальних працівників толерантності як професійно важливої якості, що відображає активну соціальну позицію та психологічну готовність до налагодження позитивної взаємодії з людьми або групами іншого соціального, релігійного, національного середовища, інших поглядів, світоглядів, стилів мислення та поведінки.

На міжнародному рівні проблема формування толерантності (як у професійному, так і в загальнолюдському масштабах) була визнана у 1995 році Генеральною Асамблеєю ООН. У рамках її розв'язання міжнародне співтовариство розпочало кампанію з мобілізації суспільної думки на забезпечення довгострокового впливу в усіх сферах, пов'язаних з освітою з питань толерантності. Серед важливих заходів цієї кампанії було проголошення 16 листопада Міжнародним днем толерантності, а також прийняття 28-ю сесією Генеральної конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року Декларації принципів толерантності [1, с. 64].

У пункті 4.2. статті 4 Декларації наголошується, що «виховання в душі толерантності слід розглядати як невідкладне завдання; у зв'язку з цим необхідно сприяти розробці навчальних методик для формування толерантності на систематичній і раціональній основі, розкриваючи культурні, соціальні, економічні, політичні та релігійні чинники нетерпимості, що призводять до насильства і відчуження. Політика і програми в галузі освіти повинні сприяти поліпшенню взаєморозуміння, зміцненню солідарності і толерантності у спілкуванні як між окремими особами, так і між етнічними, соціальними, культурними, релігійними і мовними групами та націями» [1, с. 65].

В Етичному кодексі соціальних педагогів (соціальних працівників) України визначені етичні принципи і моральні позиції людини (клієнта), фахівця (соціального працівника й соціального педагога) та суспільства (різних інститутів соціуму) в процесі їх взаємодії при задоволенні соціальних потреб клієнта. Автори кодексу з поміж інших цінностей соціальної роботи виділяють людську гідність і толерантність. Соціальний працівник має визнавати цінність кожної людини та її право на реалізацію своїх здібностей, на гідні умови життя й добробут, на вільний вибір життєвої позиції з умовою, щоб права однієї людини не перешкоджали реалізації інтересів і прав інших людей або груп [3].

Відповідно до цього, фахівці в області соціальної роботи зобов'язані: поважати основні права людини, вказані в Загальній Декларації ООН з прав людини і в інших міжнародних угодах, заснованих на цій Декларації; демонструвати пошану і доброзичливе відношення до всіх людей і поважати переконання своїх клієнтів, їх цінності, культуру, цілі, потреби, переваги, взаємини і зв'язки з іншими людьми; захищати і підтримувати їх гідність, враховувати індивідуальність, інтереси і соціальні потреби своїх клієнтів на основі побудови толерантних відносин з ними; сприяти досягненню особистого добробуту і самостійності клієнтів, формувати і підтримувати в них шанобливе відношення до прав і свобод інших людей; поважати права своїх клієнтів в ухваленні рішень; гарантувати клієнтам безпосередню участь в процесі ухвалення рішень на основі надання повної інформації, що стосується конкретного клієнта в конкретній ситуації; гарантувати захист своїм клієнтам в цілях їх безпеки, а також безпеки їх соціального оточення [3].

Ми згодні з вченими, які вважають провідною особистісно-професійною рисою фахівців в області соціальної роботи толерантність, що передбачає: безумовне прийняття та підтримку кожної людини з усіма її достоїнствами та недоліками; терпимість до вчинків та нестандартність поведінки інших людей; віру в можливість кожної людини, навіть при скоєнні проступків та правопорушень; оптимістичний, діяльнісний тон і стиль спілкування; неприпустимість емоційних, безапеляційних негативних висновків про здібності й вчинки людини; неприпустимість використання вербальних і невербальних форм спілкування, що принижують людину; визнання права кожної людини бути самою собою, шанобливого до неї ставлення [2; 4; 5].

Отже, на нашу думку, саме толерантність має бути інтегруючою професійно важливою якістю соціального працівника, тому що без її достатнього рівню прояву неможлива ефективна взаємодія спеціаліста й клієнта. Визначальна роль толерантності у налагодженні продуктивних стосунків у полікультурному світі ставить завдання пошуку ефективних шляхів доцільного формування даної якості в умовах функціонування сучасної системи освіти.

Список використаних джерел

1. Декларация принципов толерантности. Утверждена резолюцией 5.61 Генеральной конференции ЮНЕСКО / Век толерантности: Научно-публицистический вестник. М. : МГУ, 2001. № 1. С.64 – 65.
2. Делянченко В. М. Педагогічні умови формування толерантності у майбутніх соціальних педагогів в системі вищої освіти / Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. URL: <http://bo0k.net/index.php?p=article&id=7955>(дата звернення 28.04.2021).
3. Етичний кодекс соціальних педагогів України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.shool103.edu.kh.ua>(дата звернення 26.04.2021).
4. Ляшенко А. И. Профессиональное становление социального работника: автореф. дисс. ... канд. психологических наук: спец. 19.00.13 «Психология развития, акмеология». М., 1993. 16 с.
5. Харченко Л. П. Комунікативна толерантність соціального педагога як компонент його етичної культури / Педагогічні науки: Соціальна педагогіка [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2012/Pedagogica/6_100892.doc.htm (дата звернення 26.04.2021).

Іонова І. М.,

кандидат педагогічних наук, доцент, ст. викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

*Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
(м. Суми, Україна)*

Пухно А. М.,

студентка II курсу спеціальності «Соціальна робота»

*Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
(м. Суми, Україна)*

ПРОФІЛАКТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Стрімке зростання кількості підлітків з адиктивною поведінкою і висока соціальна значущість проблеми характеризує її як одну з центральних у сучасній науковій літературі. Наявність надзвичайно високої концентрації агресії у суспільстві і відсутність однозначного та адекватного наукового визначення цього складного феномена роблять проблему дослідження адиктивної поведінки однією з найбільш актуальних проблем сучасного світу, важливою теоретичною і практичною задачею.

Досить тривожним є факт, що з року в рік збільшується число неповнолітніх з різними видами залежностей. Результати опитувань серед учнів старшої школи та ПТНЗ свідчать, що сучасний український школяр починає палити в середньому з 13 років, 62% підлітків пробувало палити, а регулярних курців серед учнів – 39,4%. У середньому в 14 років 88% підлітків вперше пробують алкоголь, а для 31% підлітків його уживання (зокрема, пива, слабоалкогольних напоїв, коктейлів) стає регулярною справою. Щодо підліткової наркозалежності, то з наркотичними речовинами (у тому числі, легкими) і психоактивними речовинами (різні пігулки та хімічні засоби, що змінюють свідомість) знайомі відповідно 11% і 5% підлітків, 5% – вживають їх регулярно [1, с. 365].